

POSVETOVANJE BIBLIOTEKARJEV JUNI NA UNI 2016

Od 2. do 3. junija 2016 je v Bihaću v Bosni in Hercegovini potekalo že 12. mednarodno posvetovanje bibliotekarjev *Juni na Uni*. Glavna tema letošnjega posvetovanja v organizaciji Kantonalne in univerzitetne knjižnice Bihać (KBBI – Kantonalna i univerzitetna biblioteka Bihać) in s podporo mestne uprave Bihać je bila *Online katalog u službi korisnika* (Online katalog v službi uporabnikov). Pomembno mesto so predstavljale teme, ki so opisovale primere dobre prakse in izmenjavo izkušenj na področju bibliotekarstva Bosne in Hercegovine, s posebnim poudarkom na informatizaciji knjižnic in uporabi interneta za promocijo bibliotekarstva in literature. Po pozdravnem govoru direktorice Mirele Midžić so sledili v nadaljevanju opisani prispevki. Med posameznimi prispevki sta vse zbrane pozdravila župan mesta Bihać Emžad Galijašević in minister resornega ministrstva Unsko-sanskega kantona Adis Muharemović.

Vodja ViBBiH Centra Nevenka Hajdarović in redaktorica vzajemnega kataloga Dženana Tuzlak sta predstavili razvoj in smernice sistemov COBISS.BH in E-CRIS.BH (Informacijski sistem o raziskovalni dejavnosti v Bosni in Hercegovini). Poudarek je bil na prehodu na tretjo generacijo programske opreme COBISS, vključevanju preostalih knjižnic v sistem COBISS.BH (tudi šolskih), izgradnji normativne baze, obdelavi pomembnejših časopisov, digitalizaciji gradiva in pospeševanju avtomatizacije izposoje v vseh knjižnicah. V E-CRIS.BH je vključenih 2067 raziskovalcev in 78 organizacij. Vsak raziskovalec ima svojo šifro, na podlagi katere se lahko izdela osebna bibliografija, kar je bilo prikazano v okviru predstavitve. Preko osebnih bibliografij se tako kaže vloga knjižnic v raziskovalnem procesu, saj so knjižnice tiste, ki gradivo obdelajo in vnesejo v sistem.

Direktor IZUM-a Davor Šoštarić je v svojem prispevku z naslovom *COBISS.BH – zgled dobre prakse* predstavil temelje, na katerih sloni model COBISS. Širši javnosti je prikazal manj znane funkcije, aplikacije in storitve, ki jih vsebuje in ponuja sistem COBISS (npr. mCOBISS, bibliobus, SIP2, RFID idr.), kar je poželo precej zanimanja. Pohvalil je prizadevanja nacionalnega centra COBISS in napovedal skorajšnjo uporabo nove zelo popularne aplikacije mCOBISS. Omenil je tudi določene pravne vidike

glede zaščite pravic sodelujočih, predvsem na področju avtorskega prava in intelektualne lastnine, pa tudi v zvezi z varovanjem osebnih podatkov.

V predstavitvi *Izazovi i budućnost karlovačke knjižnice* (Izzivi in prihodnost karlovske knjižnice) sta Jasmina Milovčić in Lidija Šajatović na začetku predstavili zakonodajo in strokovne smernice za njihovo delo. Upoštevanje le-teh sta nato podrobneje predstavili na osnovi projektov dobre prakse, ki jih izvajajo v njihovi knjižnici. Eden izmed projektov je Zelena knjižnica energetske učinkovitosti (ZeeK); v okviru tega projekta izvajajo delavnice, povezane z "zelenimi" temami. Ker je eno od poslanstev narodne knjižnice omogočiti dostop do knjižničnih storitev vsem članom družbe, je knjižnica organizirala delovanje bralnega kluba slepih in slabovidnih oseb "Bijela sova" (Bela sova) in potujoče knjižnice, ki pokriva 69 postajališč, od tega 54 pri osnovnih šolah. Med nagrajenimi projekti je projekt poslovne knjižnice, ki ima pomembno vlogo pri prestrukturiranju gospodarstva in je v veliko pomoč malim in srednjim podjetjem; poleg tega pomaga pri ustvarjanju podjetniške klime med mladimi. Za ohranjanje spomina na lokalne avtorje organizirajo "Zavičajne čajanke" (Domoznanske čajanke).

V slikoviti predstavitvi je Esmir Bašić, direktor Javne ustanove Splošna knjižnica Tešanj (JU Opća biblioteka Tešanj), opisal gradnjo nove zgradbe knjižnice – od ideje do realizacije. Izpostavil je dejstvo, da kljub 150-letni tradiciji bibliotekarstva v Tešnju do leta 2006 še vedno ni bila rešena lokacija knjižnice. Po SWOT-analizi so začeli aktivnosti za zbiranje sredstev. Projekt izgradnje nove knjižnice s površino 1.000 m² sta na koncu financirali Občina Tešanj in Turška agencija za mednarodno sodelovanje in koordinacijo (Turkish Cooperation and Coordination Agency – TIKA). Otvoritev knjižnice v novih prostorih je bila 9. septembra 2015. Občanom Tešnja ponuja 100.000 enot gradiva.

Bisera Bajrektarević se je v svoji predstavitvi *COBISS sistem u službi korisnika u JU Kantonalna i univerzitetna biblioteka u Bihaću* osredotočila na končne uporabnike knjižnice in koristi, ki jih prinaša sistem COBISS; knjižnica se je temu sistemu pridružila leta 1999. Trenutno je končnim uporabnikom v knjižnici na voljo sedem zaposlenih. Do

kataloga knjižnice ima preko COBISS/OPAC-a dostop vsak. Ob vpisu član dobi geslo za servis Moja knjižnica, ki omogoča rezervacijo in podaljševanje gradiva preko spleta. Knjižničarji uporabnikom ponujajo strokovno pomoč, da lahko le-ti izkoristijo vse možnosti prej omenjenega servisa. Del predstavitve je bil tudi prikaz uporabe servisa Moja knjižnica.

V zaključnem predavanju prvega dne z naslovom *60. godina postojanja i rada JU Biblioteke Banovići* je Edis Hodžić predstavil delovanje knjižnice skozi zgodovino in predvsem dosežke zadnjih dveh let. Tako je knjižnica med drugim leta 2015 dobila tudi nove prostore, v katerih veliko časa posvečajo mladim in otrokom ter jih skozi igre v igralnicah že v zgodnjih letih poskušajo navaditi na obiske knjižnice. Med ustvarjanjem in razstavami izdelkov otrok spodbujajo učenje med generacijami.

Drugi dan posvetovanja je s pozdravnim govorom začel direktor Nacionalne in univerzitetne knjižnice Bosne in Hercegovine (*Nacionalna i univerzitetska biblioteka Bosne i Hercegovine*) Ismet Ovčina, ki je izpostavil pomen sodelovanja in izmenjave dobre prakse med knjižnicami v Bosni in Hercegovini ter vključitve le-teh v sistem COBISS.BH.

V nadaljevanju je Nina Salkić-Bunjevac predstavila knjižnice Zeniško-dobojskega kantona, in sicer zlasti njihovo pozitivno stran. Izpostavila je, da je za razliko od drugih držav v Bosni in Hercegovini knjižnična dejavnost odvisna od dobre volje na nivoju države, na nivoju entitet, kantonov in občin ter na nivoju direktorjev knjižnic. Ponekod je odvisna tudi od knjižničarjev. Združenje bibliotekarjev Zeniško-dobojskega kantona je najaktivnejše združenje stroke v Bosni in Hercegovini, saj se lahko pohvali z rednimi strokovnimi srečanji in izvajanjem stalnega izobraževanja šolskih knjižničarjev v okviru resornega ministrstva. Zavedajo se dejstva, da je moč knjižničarjev tudi v njihovi čarobnosti. Tako je npr. knjižnica Vareš (Opća biblioteka Vareš) najrevnejša v kantonu, a ima izredno bogato domoznansko zbirko. Mestna knjižnica v Visokem (Gradska biblioteka Visoko) se lahko ponaša z novimi prostori, članstvom v sistemu COBISS.BH in avtomatizirano izposajo. Posebno zgodbo pa ima za sabo splošna knjižnica v Maglaju (JU Opća biblioteka Maglaj), ki je bila leta 2014 v poplavih popolnoma uničena in je izgubila skoraj vso zalogo gradiva (28.000 od 40.000 enot). Knjižnica je bila do leta 2015 popolnoma obnovljena in razpolaga s še bogatejšim fondom, ki znaša okrog 50.000 enot. Pri obnovi so sodelovale številne institucije, zlasti knjižnice in založniške hiše, vladne in nevladne organizacije, zasebna podjetja, aktivisti, kulturni in drugi delavci ter veliko posameznikov, ki jim je bilo težko, ko so opazovali "grobišče knjig" po poplavi. O poteku obnove knjižnice je bil posnet tudi film z naslovom *Jedna knjiga – milion života* (Biblioteka Maglaj, 2015).

Almedina Salihagić je predstavila počastitev Unescovega mednarodnega dneva ter noči knjige in avtorskih pravic v Bosni in Hercegovini v letu 2016, ki se je začela na pobudo bibliotekarjev. Vsaka sodelujoča knjižnica je imela v tem projektu svojo nalogo in je izvajala različne programe glede na svoje poslanstvo. Sodelujoče ustanove so bile odprte vsaj do polnoči, v ospredju pa so bili končni uporabniki; za njih so pripravili pogostitve in delavnice. Tako so npr. v knjižnici v Maglaju ob polnoči igrali šah, v knjižnici v Zenici so imeli zabavo v pižamah ... Obenem so bili zelo aktivni tudi na družbenih omrežjih. Pri izvedbi je sodelovalo 13 knjižnic in sorodnih institucij iz Sarajeva, Maglaja, Tuzle, Mostarja in Zenice. Dogodke je obiskalo 1215 ljudi, od tega 470 v Maglaju.

V predstavitvi *Online katalog i slijepi korisnik* nas je Jasminka Đuliman seznanila z načinom dela z uporabniki s posebnimi potrebami. Knjižnica za slepe in slabovidne v Bosni in Hercegovini je bila odprta leta 1972. Od leta 1995 deluje kot javna ustanova s tremi oddelki (knjižnica, založništvo in skupne službe) in sedmimi izpostavami v različnih mestih. Imajo 25.238 knjig za slepe in slabovidne, 1150 uporabnikov in 10 zaposlenih. Do gradiva lahko njihovi člani pridejo neposredno v knjižnici, v izpostavah ali po pošti, na območju Sarajeva pa ga potujoča knjižnica lahko celo dostavi na dom. Njihovi člani so slepi in slabovidni v državi in po svetu, zaposleni v različnih ustanovah za slepe in slabovidne, prijatelji knjižnice, strokovnjaki in pedagoški delavci s tega področja ter osebe, ki ne morejo prebirati standardnega tiska (dislektiki, ostareli, bolniki ...). Od leta 2005 so tudi člani sistema COBISS.BH. Njihov katalog je dostopen vsem; slepi in slabovidni pa za dostop potrebujejo ustrezno opremo. Prav nabava opreme je iz finančnih razlogov za marsikaterega slepega ali slabovidnega uporabnika glavna ovira pri uporabi vseh možnosti, ki jih ponuja knjižnica. Na vprašanje "Zakaj COBISS (online katalog)?" so odgovorili:

- Zaradi vseh prednosti, ki jih omogoča sistem, temelječ na mednarodnih bibliotekarskih standardih (katalog, bibliografije, spiski knjig, inventarne knjige, seznamei odpisanega gradiva, statistične preglednice, iskanja itd.).
- Ker omogoča dostop do znanja, informacij in vsebin, ki so nepogrešljive za slepe in slabovidne uporabnike v izobraževalnem procesu ter pri iskanju različnih informacij in pri preživljanju prostega časa.
- Zaradi enakopravnosti pri dostopu do kulturne dediščine, vsaj v okviru zmožnosti in možnosti knjižničarjev, ki svojim uporabnikom ponujajo strokovno in drugo pomoč.
- Ker so informacije o gradivu za slepe in slabovidne dostopne populaciji z normalnim vidom.

V zadnjem predavanju je Dženan Kos predstavil Univerzitetno knjižnico Travnik (Univerzitetna knjižnica Travnik), njeno zgodovino in perspektive. Knjižnica deluje kot organizacijska enota univerze v Travniku (Univerzitet Vitez) in zagotavlja pogoje za izobraževalno-raziskovalno dejavnost univerze. Univerza je za pogoje za delovanje knjižnice (prostor, oprema, nabava gradiva ...) poskrbela, šele ko je vodstvo spoznalo pomembno vlogo knjižnice za študij. Glavna cilja knjižnice v obdobju od 2016 do 2020 sta zagotovitev 100.000 enot gradiva in popolna implementacija sistema COBISS.

Ob zaključku posvetovanja bibliotekarjev *Juni na Uni* je komisija posvetovanja sprejela smernice za nadaljnje delo:

1. Prisotni cenijo kvalitetne in strokovne predstavitve primerov dobre prakse kot naslednji korak na poti izgradnje družbe, ki temelji na znanju in novih informacijskih tehnologijah.
2. Komisija v skladu s temo posvetovanja izraža zadovoljstvo zaradi pozitivne podobe sistema COBISS, kakor so ga predstavili predavatelji.
3. Predstavniki IZUM-a in drugi sodelujoči na posvetovanju so izpostavili uspešno delo ViBBiH Centra.
4. Obrniti se je treba na pristojne organe za ureditev financiranja članic v sistemu COBISS po vzoru pozitivnih rešitev v drugih državah v regiji.
5. Priporoča se, da se ustvarijo pogoji za vključitev vseh splošnih, specialnih in visokošolskih knjižnic ter da se preverijo tudi možnosti vključevanja šolskih knjižnic v sistem COBISS, posebno tistih, ki imajo pogoje v skladu z deklaracijo Mednarodne zveze bibliotekarskih združenj in ustanov (IFLA).
6. Udeleženci posvetovanja še naprej pričakujejo podporo IZUM-a pri implementaciji vseh segmentov sistema COBISS v Bosni in Hercegovini.
7. Obrniti se je treba na pristojne organe oblasti na vseh nivojih, da v okviru svojih pooblastil in finančnih možnosti podprejo delo knjižnic kot prostorov za promocijo znanja, izobraževanja in kulture.
8. Zaključki so lahko koristni in vplivajo na razvoj in napredovanje dela vseh knjižnic v Bosni in Hercegovini in bibliotekarstva nasploh.
9. Udeleženci posvetovanja so izpostavili izredno dobro organizacijo in gostoljubnost domačinov Kantonalne in univerzitetne knjižnice Bihać (KBBI – *Kantonalna i univerzitetna knjižnica Bihać*) in z veseljem pričakujejo posvetovanje v naslednjem letu.
10. Zahvala vsem udeležencem za aktivno udejstvovanje in doprinos k uspehu in promociji posvetovanja bibliotekarjev *Juni na Uni 2016*.

Literatura

- Biblioteka Maglaj, 2015. *Jedna knjiga – milion života*. [video online]
Dostopno na: <https://www.youtube.com/watch?v=yUfrrBtubys>
[10. 8. 2016].

Tanja Žuran Putora in Davor Šoštarič